

EKON FRÅN HELSINGFORS

SMAKBITAR FRÅN HELSINGFORS – EN GUIDE TILL STADENS HISTORIA

VÄLKOMMEN PÅ UTFLYKT TILL HELSINGFORS FÄNGSLANDE FÖRFLUTNA! Du får bekanta dig med stadens olika tidsepoker och stämningar. Du kan promenera på

1930-talets gator, titta i skyltfönster eller fördriva fritiden på stranden och kanske prova baddräkter. Blir du trött, kan du stanna upp i ett 50-talshem och lyssna på radioprogram. Du kan

också göra en avstickare till baren och spela hitllåtar i jukeboxen eller kika på de förborgade innergårdarna. Ta tidningen Ekon från Helsingfors till guide, så hittar du fram, den är din.

**STADENS
PULS PÅ
1930-TALET**

**STADS-
BOR PÅ
FRITIDEN**

**HEMMA-
STÄMNING PÅ
1950-TALET**

**SORG
OCH ÖDES-
STUNDER**

**STADENS
ANSIKTE I
OMVANDLING**

**BARNOSTALGI
FRÅN 1970-
TALET**

**GÅRDS-
KARLENS
DOMÄNER**

**VAKSAM
SKEJTAR-
BLICK**

BRONDINS CAFÉ vid Södra Esplanaden 20 blir på 1910-talet en populär samlingsplats för konstnärer. Till stamgästerna räknas bland annat Jalmari Ruokokoski, Tyko Sallinen, Wäinö Aaltonen, Rudolf Koivu och

Eino Leino. Till Brondagänget hör också Ponkki. ”Ponkki var ingen konstnär. Han hade inget eget gebit, men han förstod alla. Stadigvarande bostad är det ingen som minns att han skulle ha haft sedan studietiden och

varje medlem av församlingen såg det som sin plikt att låta honom kinesa hos sig när han dök upp i ens lya.”*

* Vilho Nenonen: Tavattiin Brondalla.

Glassförsäljare i hörnet av Sturegatan och Backasgatan. Sakari Pälsi, 1932.

ATT RESA, och framför allt att flyga, är än så länge få förunnat. När Malms flygplats öppnar i december 1936 innebär det ett slut på eran med sjöflygplan och flyghamn på Skatudden. Vid slutet av decenniet kommer man med flyg från Helsingfors till Tallinn, Stockholm, Kaunas och Berlin. Inrikesflygen går till Åbo, Mariehamn, Tammerfors, Vasa, Viborg, Imatra, Uleåborg och Kemi.

SOM SOUVENIR rekommenderar en Helsinforsguide från 1934 handarbeten som helsingforsarna själva uppskattar, textilier vävda av stadens kvinnor. ”När en familjefar i Helsingfors börjar närma sig vissa år, sätter hans hustru i god tid i gång med en rya, eller kanske med en orientalisk matta rentav.” En sådan gåva är ett ”storverk som ger även barnbarnen en bild av tillverkarens flit och färdighet.”

Ett par står på Henriksgatan. Sakari Pälsi, ca 1930.

Riddarhusets skvär, 1930-talet.

MERIVAARAS funkismöbler är 1930-talets toppdesign som inte finns i varje hem. I sin roman Apelsinkärnan beskriver Mika Waltari modern inredning i en bostad i Tölö. ”Tänk om man hade haft det så här hemma, allt så

enkelt och ändå säkert mycket dyrt, de där raka, fina linjerna, några sitsar med svarta tyger och nickelrör, skiva i mjölkglas för lampan. Jämfört med det kändes det egna hemmet mycket gammaldags med gammal, tung

mahogny i salen, en hög spegel, brun flygel och ljusstakar, holländska tallrikar på väggen ovanför serverings-skåpet, gamla inramade litografier i fars arbetsrum.”

LJUDFILMEN FÅR SITT GENOMBROTT

i början av 1930-talet. Biograferna blir tvungna att förnya sin apparatur och Piccadilly på Glogatan öppnar sina dörrar den 30 augusti 1931 under namnet Maxim. Teatersalen hör till de äldsta i staden, den stammar från 1909. Ljudfilmen ökar den finska filmens popularitet och med Tauno Palo, Ansa Ikonen och Regina Linnanheimo i spetsen blir skådespelarna stjärnor i stil med Hollywood.

Spårvagnar på Kajsaniemigatan, 1930-talet.

PANORAMAFOTOGRAFIER

är vida landskapsbilder som skapas genom att man tar en bild i varje väderstreck från en och samma plats. När man sedan sammanställer bilderna får man en enhetlig vy i 360 grader. Då de tidigaste panorama-bilderna över Helsingfors fotograferades gick det fortfarande att se hela den byggda staden genom att ta sig upp på en tillräckligt högt belägen plats. I panoramabilder som tagits uppifrån tecknar sig Helsingfors i sin helhet från ett perspektiv som stadsborna inte har tillträde till. Stadens gränser och struktur blir synliga vid första anblicken, som en tredimensionell karta.

Hotell Torni under byggnad. Olof Sundström 1930.

Berghälls kyrka under byggnad, Signe Brander 1911.

GAMLA HELSINGFORS TILL MUSEET. År 1906 tillsätter männen i stadsfullmäktige en särskild fornminnesnämnd med uppgift att fotografera och avbilda byggnader och andra ställen som snart skulle komma att förlora sitt tidigare utseende på grund av nybyggnationen och andra omändringar. För uppgiften anställdes Signe Brander, känd som skicklig landskapsfotograf. Arbetet fortsätter och 1912 tar sig fröken Brander upp i tornet på nybyggda Berghälls kyrka och dokumenterar utsikten från arbetarstadsdelen runt kyrkan.

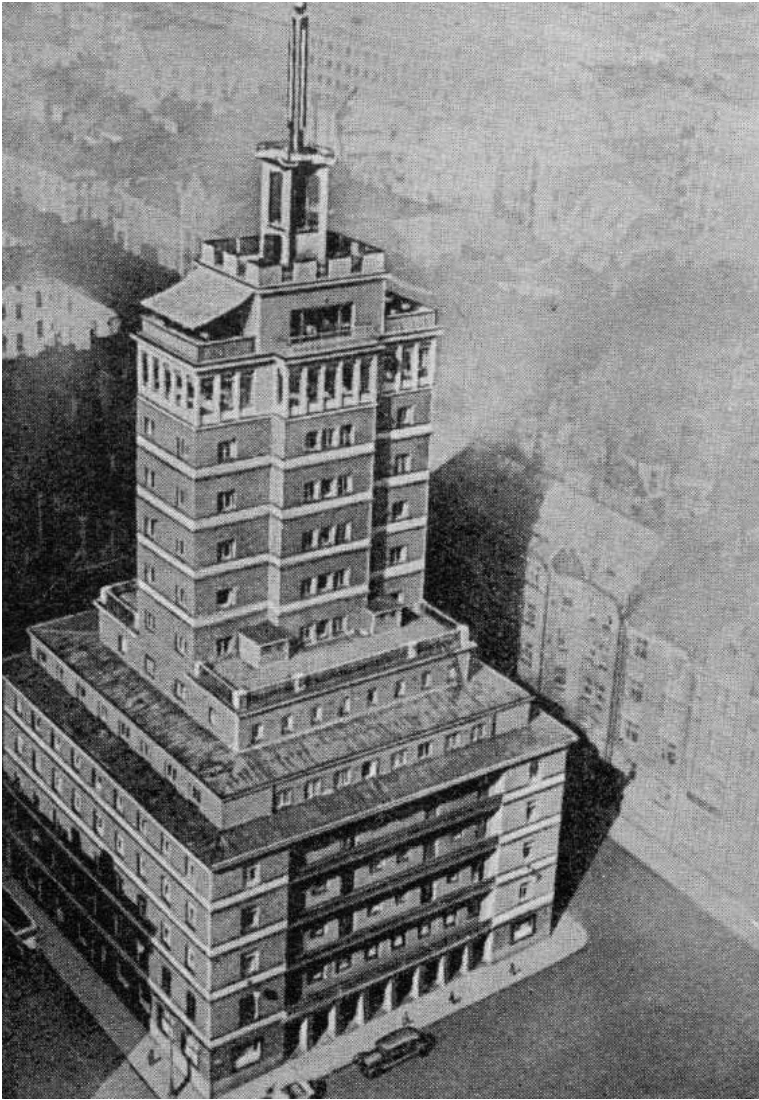
Sukkela ja rehellinen
poika
otetaan valokuvia myymään nyt
heti.
Signe Brander.

HELSINGFORS i fågelperspektiv. Fotografen Eugen Hoffers har kommit på den originella idén att bege sig upp i Nikolajkyrkans torn med sin fotografiska apparat för att från denna upphöjda punkt avbilda vår huvudstad. Man erhåller här en fullständig fågel-

Pärmbilden till Hoffers ursprungliga panoramaalbum.

perspektivisk rundöversikt av staden i en ny och fängslande gestalt. Bilderna är utförda med mycken färdighet och elegant sammanbundna till ett panorama. Hela arbetet kostar 72 mark, varje plansch 4 mark, och finns tillgängligt i herr Hoffers atelier.

RESANDE TILL HUVUDSTADEN

Hotell Torni -
Helsingfors första skyskrapa!

På Hotell TORNÍ får Ni förstklassiga, fina resanderum – i vilken prisklass som helst.

Varje rum har rinnande varmt och kallt vatten, toalett och badrum samt telefon. Rymliga rum för varudemonstrationer och salar för herrar handelsresande. Restaurangen bjuder på kontinental mat och betjäning. Trivsamt matsal för Hotellgästerna.

Kafé-restaurang i 13:e våningen. Enastående utsikt över hela Helsingfors med omnejd!

Reklamkort för Hotell Torni 1930.

FRITID I SLUTET AV 1800-TALET

Skillnaderna i levnadsstandard mellan de olika befolkningsgrupperna är stora i Helsingfors. Staden växer snabbt. Bättre bemedlat folk tillbringar

fritiden på stan, i kaféer, parker och på skridskoplan. Arbetarnas dagar är långa, upp till 12–14 timmar, och deras fritid inskränker sig till sön-

dagarna. Då sysslar man med sin hobby, går på arbetarnas egna nöjen och om somrarna gör man utflykter till folkparkerna.

Strandliv i Kallvik i Nordsjö på 1910-talet.

NÖJESUTFLYKTER är något som till all lycka allt vidare medborgarkretsar nuförtiden kommer i åtnjutande av. Under sommarveckosluten kan man längs stränderna träffa på sällskap som går ombord på ångbåtar, motorbåtar eller roddbåtar för att fira söndag på Helsingfors ack, så underbara stränder. Arbetarföreningarna, nykterhetsföreningarna och vanliga arbetarfamiljer gör utflykter till Fölisön, Högholmen, Fårholmen eller andra närbelägna holmar.

Sommardag vid havet.

Huvimafka
Koiton Kesä-siirtolaan Lam-
massaareen tänään sunnuntaina
20 p. t. k. Höyrylaiva „Söder“ lähtee
joka täysitunti Unionink. päästä Pitkän-
sillan vierestä klo 9 a.p. alkaen iltaan
asti. Laivamaksu 30 p. mennea ja tul-
len. Perilla hauskaa. 10709
Hels. S. 2 k. 8 s. 60 mm.
S. V. L. 1 k.

Uusi Suometar 20.6.1909.

I DETEKTIVKAMERANS SIKTE

Unge Nils Wasastjerna skaffar sig i slutet av 1880-talet en detektivkamera och börjar ta bilder av familjens och vänkretsens, de unga flanörernas, liv i Helsingfors. I hans bilder strosar helsingforsarna längs Esplanaden, firar Valborg i Kajsaniemi och åker skridsko på Norra kajens skridskoplan, ett populärt tillhåll för ungdomen, där de kan kurtisera. En solig vårdag fotograferar han stadsborna i Södra hamnen, där de följer med hur Murtaja, Finlands första isbrytare som färdigställdes 1890, öppnar hamnen för

Affärsmannen Rudolf Elfving och assessorn P. A. Rönnbäck på dagspromenad på Norra Esplanaden.

fartygstrafik efter vintern. Utställningen förevisar fyrtio fotografier från åren 1889–1892. Nils Wasastjerna (1872–1951) föds i en förmögen tjänstemanna-familj och är ända från ungdomen en entusiastisk fotograf. Han studerar först arkitektur, men går via försäkringsbranschen och blir sedan inredningsdesigner och arkitekt. Wasastjerna är en ansedd arkitekturkritiker och beskyddare av kultur och byggnadskonst och är också direktör för Helsingfors stadsmuseum 1913–1920.

FOTOGENKÖKET
SVEA
är världens förnämsta fotogenkök och säljes under full-
ständig garanti.

*En liter vatten kokar
på tre minuter.*
Tänder lätt.

Brinner med blå låga.

**Fullständigaste förgasning. Sprider lågan under kärlets
hela botten, så en jämn kokning och stekning ernås**
Om ren fotogen användes, behöfver brännaren sällan eller aldrig rensas.

Hufvudstadsbladet 31.5.1905

OROVÄCKANDE NYHETER hörs från Tölöviken och andra stränder i Helsingfors sommaren 1907. Havsvattnet är ställvis så illa nedsmutsat att den som vill bada inte längre har kurage att hoppa i sjön. Dessutom kommer det en förskräcklig stank från de nedsmutsade stränderna. Stadens avloppsvatten leds nämligen rakt ned i havet. Både havsvattnets och vattenledningsvattnets kvalitet måste undersökas å det snaraste och en förbättring skyndsamt fås till stånd.

HAR DU REDAN ETT PRIMUS-KÖK?
Primus-köket som svenskarna har utvecklat finns nu att tillgå också i Helsingfors. Primus-köket kan användas till matlagning lika väl som till att värma stryklodet eller vatten för den manuella tvättmaskinen. Den är också behändig om man vill koka kaffe på sin söndagsutflykt.

Almerian Viinirypäleitä,
Rosmarineja, Tyrolin- ja monenmuunlaisia Omenia,
Rypälerusinoita ja Konfekt-Fukonia,
Krakmandelia, raapatuita,
Monenlaisia Pähkinöitä,
Paronia ja Bergamotteja,
Tuoreita Marmeladeja,
Kanderattuja Hedelmiä,
Ranskaa ja Wenäjän,
Suurin varasto
Delikatesseja, Konserveja
y. m. asken tulleet paljottain ja vähittäin kohtuullisiin hintoihin myyvät
Veljekset Popoff.

Uusi Suometar 1.12.1885.

PÅ 1950-TALET finns det inget extra utrymme i hemmen i Helsingfors. Det finns gott om en- och tvårummare och i många hem fungerar köket samtidigt som sovrum. Enligt statistiken bor 30 procent av invånarna trångt. Det betyder att det bor flera än två personer per rum, köket medräknat. Trångboddheten förvärras av underhyresgästerna. Också i små bostäder tar man in en bekant eller släkting som behöver

någonstans att bo. I större bostäder kan man inhysa helt främmande människor, om nämnden för rumsuthyrning anser att det finns tillräckligt med utrymme.

RADION har blivit en riktig allemansmöbel! Man lyssnar med andakt på de elegant utformade apparaterna och det är ju bara att lyssna, det sänds program från arla morgon till sena kvällen, både seriösa program och underhållning. Lyssnarkåren uppmärksammas börjandes med de minsta. Hela skolklasser lyssnar koncentrerat på farbror Markus roliga program, de mest talangfulla får till och med själva uppträda.

HETEKAN är den mest sålda sängtypen i Finland, den har tillverkats i nästan en miljon exemplar. Stålmöbelsfabriken Helsingin Teräshuonekalutehdas kommer 1932 ut på marknaden med en säng som de kallar vilosoffa eller bäddsoffa. Företagets namn förkortas HeTeKa och snart börjar folk kalla alla den typens sängar för heteka, även om det finns tiotals tillverkare runtom i landet. Oavsett vem som har utvecklat modellen har den fått finländarnas odelade uppskattning för att den är så lättanvänd och hygienisk.

ALLMÄNNA BADSTUGOR kompenserar för de bristfälliga tvättmöjligheterna i hemmen. I början av 1950-talet var 56 % av bostäderna utan badrum och 60 % utan varmt vatten. Telefonkatalogen från 1951 tar upp kontaktuppgifter till 59 allmänna

badstugor. Valmöjligheter finns det, allt från Elantos Bastu på Helsingegatan till Diskussionsföreningens bastuklubb på Brändö, från bastun på Hotell Klaus Kurki på Bulevarden till Marttilas badstugor i Sockenbacka. Efter bastun. Nils Andersson, 1976.

TÄNK OM VI SKULLE BÖRJA FILMA?

Smalfilm blir en populär allemanshobby på 1950-talet. Det ser man på de ständigt stigande försäljningssiffrorna för smalfilmsutrustning. Det uppkommer också smalfilmsföreningar i snabb takt. Hur kommer det sig att det blir så hejdlöst populärt? Ta en titt på era fotografier och föreställ er hur trevligt det skulle vara att se era barn lära sig gå i LEVANDE bild! De flesta vill filma sin familj – byta ut fotoalbumet mot filmburken. En del börjar entusiastiskt göra tävlingsfilmer, men det är förstås en helt annan historia. Utställningen förevisar Ensio Hietalas smalfilmer från Västra Hertonäs på 1950-talet.

TRYCKKOKAREN är ypperlig för matlagning. Den heta ångan kokar råvarorna under ett tättslutande lock vid högt tryck. Tillredningstiden är mycket kortare än i en vanlig kastrull och ingredienserna håller en fastare konsistens. Snabbgrytan har en mekanism som sluter grytan tätt. Vid tillredningen måste man dock hålla ett öga på klockan så inte trycket i kastrullen får maten att flyga i skyn!

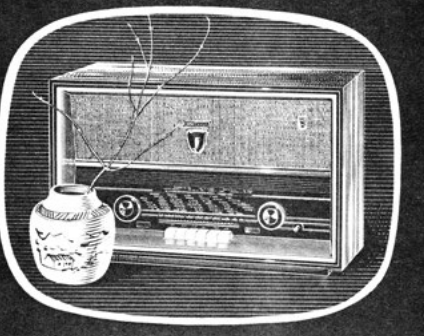
El enää pohjaan palanutta puuroa ja kuivunelta ruokia!

Pikapata
poistaa Teiltä lopullakin nuo huolet.
Säästää aikaa, vaivaa ja polttoaineita.
Sopii kaikkeen käyttöön mihin valurautapata yleensä.
Säilyttää parhaiten ma-kuaineet keitetäessä.

Yksinkertainen ja vaaraton käyttö. H a l p a h i n t a.
Saatavana Oman Kodin tavaravälityksosastosta sekä rautakaupoista.

Valmistaja:
Veljekset Friis Oy.
Yksipihlaja.

Valitkaa *NovoSonic* uusi ääni, uusi ulkonäkö

Sävyttävänä on yleiseen tietoisuuteen iskeytynyt Philips-radioiden NovoSonic-tunnus — uusi ääni. Tästä sanomasta on tullut jo ohje, luotettava suuntaviitta, jota seuraamalla jokaisen on turvallista valita vastaanotin. Jos haluatte kotinne hyvän radion, ottakaa aikaa ja kääkää itse kuuntelemaan NovoSonic-ääntä. Philips-radiovastaanottimien muotoilussa on siirretty yhä matalampiin ja pitkänomaisempiin malleihin — puhtaita suoria viivoja ilman turhia helyjä. NovoSonic 572 A on keskihintaluokan radio, jolla on kaikki loistoradion ominaisuudet.

PHILIPS PHILIPS

HINTA 39.500.—

Älkää unohtako PHILIPS-äänilevyjä.

VINTERKRIGETS FÖRSTA DAG

Den 30 november 1939 gör sovjetiska bombplan två luftangrepp mot Helsingfors. I bombardemangen dör 91 personer och 236 skadas. Andra världs-

krigets häftigaste bombardemang får man uppleva i februari 1944. Under tre nätter faller bombplanen med tio dagars mellanrum nästan 12 000 bomber

Byggnad i lågor efter att ha bombats, 1943.

PÅ JÄRNVÄGSSTATIONENS godsstation avslöjas ett försök att smuggl sprit. När man inspekterar en stor fraktlåda hittar man ett piano som innehåller inalles 140 liter sprit. Fraktens avsändare, 35-årige sysslolöse agenten Eetu O., berättar

i förhören att han har införskaffat spriten av några obekanta män. Piano-fodralet har han låtit göra för två tusen mark i en snickarverkstad i syfte att smuggl alkohol. Pianofodralet som var på väg till Sordavala är i bruk för första gången.

Spritlast på Järnvägsstationen. Kriminalmuseet.

och 740 av dem inom stadsområdet. I februaribombardemangen dör 146 personer och 356 skadas. Dessutom förstörs 109 byggnader. Radioprogram: Reporter Veikko Itkonen. Yle Arkivet.

GUSTAF FREDRIK OCH MARIA EVELINA Rosenströms fyra barn dör som små inom en period av två år. Det har gjorts en minnestavla över barnen med ett fotografi av varje barn i kistan och med en dekoration gjord av barnens hår.

Även om dödligheten går ned i slutet av 1800-talet, dör på den tiden ännu vart fjärde barn under ett år i Helsingfors. I dagsläget är spädbarnsdödligheten i hela Finland under 100 barn per år.

MINNE FRÅN 1918 Mången som deltar i inbördeskriget 1918 vill föreviga sig på ett fotografi före avfärden till fronten. Tillfälliga fotograferingsateljéer ställs upp till och med i närheten av fronterna. Efter kriget kan dessa fotografier visa sig ödesdigra när det söks efter skyldiga och delaktiga i blodsdåden. En ateljébild kan räcka som avgörande bevis. Därför finns det de som gömmer undan sina fotografier ännu länge efter att inbördeskriget har tagit slut.

DOMEDAGSSTÄMNING. Timo, Mikko och Antero är i Pestparken när de ser ett tjockt svart rökmoln. ”Vi gissade genast att det är magasinen som brinner”, säger pojkarna. För dem är det helt klart att branden är anlagd. De tänker följa med skådespelet så länge det varar. ”Måste skaffa mera öl.” Runt magasinen börjar det samlas hundratals, om inte tusentals människor med sommarfeelis. Alla har mobiler, de fotar varandra med eldslågorna som bakgrund och ber flera bekanta ta sig dit. Magasinen brann den 5 maj 2006.

SKATUDDENS FÄNGELSE Helsingfors länsfängelse som blev färdigt 1837 är i bruk ända till år 2002, de sista åren som häkte. Såväl president Risto Ryti som bedragaren Ruben Oskar Auervara har suttit på Skatudden.

Helsingfors stadsmuseum fotograferar år 2002 fängelset från insidan innan det byggs till ett hotell.

En cell i Skatuddens fängelse. Sakari Kiuru 2002.

HELSINGFORS 1878 Helsingfors stadsmuseum beställer en miniatyrmodell från Bruno Aspelins modellsnideri. Modellen grundar sig på kartan från 1878 och den färdigställs i delar under åren 1917–1931 i skala 1:500. Modellen visar Helsingfors i början av omvandlings- och tillväxtperioden. Miniatyrmodellen

hålls utställd ända till början av 1980-talet, över 50 år i Villa Hagasund och efter det i Spårvägs-museet från slutet av 1990-talet till år 2008. I miniatyrmodellen kan man hitta bekanta landmärken, men där finns också fel och brister, eftersom den är gjord i efterhand med hjälp av bilder och kartor.

OLYMPIA-HELSINGFORS Konstnären Aarne Nopsanen (1907–1990) tecknar en färgsatt stiliserad karta över staden på beställning av Helsingfors turistbyrå inför Olympiska sommarspelen i Helsingfors 1952. Det tas endast några provtryck av kartan och den får ingen dess vidare spridning.

Detalj från Nopsanens karta.

FÄSTNING OCH STAD Den tyska propagandakartan över Helsingfors är från Krimkrigets tid från medlet av 1850-talet. Det är meningen att den ska visa upp en ointagbar fästningsstad. Den engelsk-franska flottan bombarderar Sveaborg i augusti 1855 i tre dygn. I bombardemangen dör 55 ryssar och 204 skadas och i fästningen förstörs byggnader. Staden skadas inte.

Kejsaren Nikolaj I.

Propagandakarta över Helsingfors från medlet av 1800-talet.

NYA LJUSKÄLLOR Gasbelysning har redan sedan början av 1860-talet lyst upp stadens centrum-områden under den mörka tiden. Det finns redan över femhundra gaslyktor i staden och också offentliga utrymmen har gasbelysning. Elektriskt ljus tas i bruk 1877 på bangårdens mekaniska verkstad. För produktionen av elektricitet används en s.k. Grammemaskin. Sommaren 1878 lyser restauratörerna Kämp och Lindgren upp Brunnsparken med elektriskt ljus under de Musikaliska Soiréerna.

Dagens Nyheter 17.8.1878

FINSKA GARDETS ANKOMSTFEST Cirka 500 gardister återvänder från rysk-turkiska kriget med tåg via S:t Petersburg till Helsingfors den 9 maj 1878. Folket hurrar och välkomstfesten firas i Tölöparken. Talen hålls

på finska och på svenska. Sedan marscherar trupperna in i staden ledsagade av publiken. Vid Studenthuset sjunger studenterna sin hälsning. Från Balkan har en ungefär 10-årig föräldralös grekisk gosse vid namn

Aleksej Apostol följt med gardisterna, honom tar kapten Ramsay till fosterbarn. Kejsaren har beviljat soldaterna S:t Georgskorset som erkänsla för tapperhet.

Gamla barnmorskeinstitutet på Fabriksgatan. K. Helve, 1923.

BARNHÄLSOVÅRDEN har tagit ett rejält kliv framåt. Till vår glädje öppnar det nya barnbördshuset sina dörrar och dessutom ordnar Vaccinationsbyrån vaccinationer av barn stadsdelvis för att förhindra att smittkoppor sprids i vårt land. Närmare tidsangivelser fås från dagstidningarna.

Uusi Suometar 11.10.1878

MELLANÖLET BLIR FRITT

Oy Alkoholiliike Ab grundar 1962 restaurangkedjan Kantaravintolat Oy som med ett försök med ölrestauranger vill styra konsumtionen från starka alkoholdrycker till mildare. De positiva erfarenheterna av försöket återverkar för sin del på beslutet 1969 att låta mellanöl säljas fritt i livsmedelsaffärer och på kaféer. Den nya lagen för med sig mellanölsrestauranger i gatubilden och till förstäderna. I Helsingfors öppnar Richard’s Pub och Annas Pub 1969. Angleterre i brittisk stil öppnar 1976 på Fredriks-gatan, där den finns fortfarande. Pubarna representerar en ny utskänkningskultur. Måltider är inte längre obligatoriska utan lokalerna finns till för att man ska dricka och umgås. Ännu i början av 1980-talet är A-ölet i skatteklass IV populärare än mellanölet, men fram mot slutet av decenniet börjar man få mellanöl på kran och den tränger undan A-ölet.

Dörrvakten på grillrestaurang Kultaisen Oravan Grilli, Runda huset. Simo Rista, ca 1970.

**FINLANDS
POPULÄRASTE
SINGELSKIVOR 1975**

1.	Marion El Bimbo
2.	Erkki Junkkarinen Ruusuja Hopeamaljassa
3.	Vicky Kun Chicago Kuoli
4.	Fredi Avaa Sydämesi Mulle
5.	Hurricanes Get On
6.	Katri Helena Vasten Auringon Siltaa
7.	Sleepy Sleepers Kuka Mitä Häh
8.	George Baker Selection Paloma Blanca
9.	Katri Helena Paloma Blanca
10.	Erkki Liikanen Evakkoreki
11.	Erkki Liikanen Meiä Veera
12.	Gloria Gaynor Never Can Say Goodbye
13.	Kivikasvot Tankeros Love
14.	Wess & Dori Ghezzi Era
15.	Rock 'N' Roll Band I'm Gonna Roll
16.	Teach-In Ding-A-Dong
17.	Juice Leskinen & Coitus Int. Se Oli Jautaa
18.	Labelle Lady Marmalade
19.	The Rubettes I Can Do It
20.	Carl Douglas Kung Fu Fighting

**ÄÄNILEVYJÄ
KASSETTEJA
TUNNELIN LEVY
ASEMATUNNELI**

Reklam för skivaffären Tunnelin Levy.

Tysk pajazzo från 1920-talet.

DE FÖRSTA jukeboxarna, alltså skivautomaterna, kommer till Finland på 1930-talet. Apparaterna som spelar singelskivor införs i medlet av 1950-talet och till exempel på Borgbackens kafé är den tyska Seeburg-jukeboxen som skaffades dit 1956 länge i bruk. I början ägs apparaterna av privata företag, men Penningautomatföreningen RAY börjar 1962 överta kontrollen över merparten av jukeboxarna. Populariteten är som störst på 1970-talet då det på kaféer och restauranger finns 2800 RAY-ägda apparater. I slutet av 1980-talet finns bara ca tusen av dem kvar. När ljudåtergivningsapparaturen utvecklas minskar antalet jukeboxar, men det finns fortfarande kvar av dem i aktivt bruk både i barer och hos hobbyidkare.

Restaurang Laatu-Haiti, Snellmansgatan 19. Kari Hakli, 1972.

EN SNICKARE från Rödbergen som förblir okänd börjar skriva dagbok den 1 januari 1892. De dagliga kommentarerna om vädret, arbetet och dagens gång är konstaterande. Det finns inget stadigvarande arbete och han går från gård till gård med sin verktygsback och frågar om det finns möbler som behöver repareras. På våren kommer det ett mera lukrativt arbetstillfälle, inredningen på en ångbåt. Hustrun Fina går flitigt i kyrkan, med grannen blir det ibland en sup eller en öl, så mycket annat händer det inte. Dubbelsjälvmordet på Nylandsgatan och andra sensationella nyheter i tidningarna kvitterar skribenten med ett kort omnämnande. Anteckningarna upphör i juli samma år. Vi får inte veta hur berättelsen fortsätter.

VINTERARBETSLÖSHETEN är ett välbekant fenomen i Helsingfors, men åren 1891–1894 blir läget allvarligt. Vintern 1891 rapporterar stadens poliskammare: ”Uppenbarligen redan i början av november började det bli allmän brist på arbete här i trakten, och den arbetare som av obetänksamhet eller lättsinnighet hade låtit bli att av sina tidigare goda arbetsinkomster avsätta till sparande går nu omkring med dyster panna och tungt sinne mot den stränga vintern.” Det finns nu flera arbetslösa än någonsin och nu lider de inte längre i de tysta: de börjar uppträda hotfullt. Staden inrättar en arbetsförmedling och erbjuder nödhjälpsarbete.

Gatumusikant spelar på sin hembyggda fiol på gården. Väinö Kannisto 1940-talet.

En snickare i sitt arbete. Joel Nokelainen 1982.

RYSLIGT DUBBELMORD ”I går morse skedde här ett tvåpersonersmord, så hemskt och samtidigt så berörande och bedrägligt till sin natur att något jämförbart knappast någonsin tidigare har skett i vårt land. Kl. 6 på morgonen tog kontoristen Ossian Engvall och restaurangjungfrun Ellen Forsman sina liv i den förstnämndas lägenhet på Nylandsgatan i hus nr 4 så att den förstnämnda först sköt sin älskarinna och sedan sig själv.”

Tragedin som tilldrog sig den 2 mars 1892 slogs upp stort i tidningarna.

GÅRDARNA I STORSTADEN var ofta karga och skuggiga, men för barnens lekar duger alla skyddade skrymslen, kallargångar och till och med sopkärl. Man leker tafatt, hoppar hage. På gården breder man ut glansbilder, neppisbilar eller marmorkulor på asfalten och spelar boll,

Lekande barn i Berghäll. Eino Heinonen 1950-talet.

Barn leker på en sandhög på gården. Eino Heinonen 1950-talet.

fastän det är förbjudet. Tvätten på tork är förvisso i farozonen. Gårdskarlen och gårdskarlensfrun håller disciplin, men så fort de vuxna ser åt annat håll prövar man sina gränser och klättrar fast upp på brandstegen. Händer det något kan man ju alltid ropa mamma till fönstret.

Utdrag ur husbolagets ordningsregler.

Torihinnat 6—12 p:nä maaliskuuta.

Ryhtimään ja puutarhan tuotteita.

Pernat	5 litraa	45—50 p.
Lautat	kpl. 5—15 p.	
Porkkanat	5 litr.	60 p.
Punajuurikkaat	5 litr.	60 p.
Pippurinjumet	kg.	70—75 p.
Maa-erikot	5 litr.	3 m.
Palsternakat	5 litr.	50 p.
Purjoipilli	kpl. 5—10 p.	
Sillit	kpl. 10—20 p.	
Dill nippu	10 p.	
Persilja nippu	10 p.	
Sikoriiallaati	kimppu 10 p.	
Sipuli	kg.	25—30 p.
Ruohoipilli	kimppu 10 p.	
Haharberi	kg.	3—50 p.
Vesikilist	sohakarut	kpl. 4—5 p.
Kikkakaali	50 p.—1	50 p.
Valkokaali	50—20 p.	
Hapankaali	litra	15 p.
Vihreikaali	15—35 p.	
Meirand	kimppu 10 p.	

Karjan ja meijerin tuotteita.

Maito, kuorimaton,	litra	20 p.
Sana, kuorittu,	litra	10 p.
Terminaito	litra	20 p.
Kerma	litra	60 p.
Pöytävoili	kilogr.	2—20 p.
Runkavoi	10 kilogr.	25 m.
Mojeri jumea,	litra	kg 1:50—1: 90 p.
Sana, sana	litra,	kg 20—30 p.
Maalajumet	kpl.	40—50 p.
Deviljumet	kg.	20 p.
Tuore lehmäliha	10 kg	5—7 m.
Palvattu	sana	10 kg 8—10 m.
Tuore silava	10 kg	12—12:50 m.
Suolainen	sana	10 kg 13: 50—14 m.
Tuore lampaaliha	10 kg	9—10 m.
Palvattu	sana	kg 1 m—1 m. 20 p.
Juustovassikka	10 kg	8—9 m.
Vassika	kpl.	3—50—4 m.
Vassikan nukea	kpl.	90—1: 20 p.
Kielet	kpl.	1: 10—1: 40 p.
Tuore poronliha	10 kg	8—9 m.
Savustettu	sana	10 kg 14 m.
Tuore poronliha	1 m.	
Hisiirynimäkkäret	kg	80 p.
Voi,	litra	35 p.
Suomen kanaat	pari	2: 50 p.
Vesikala	pari	3 m.
Selkälakki	kpl.	5 m.
Kalkkamat	kpl.	7—8 m.
Hanhet	kpl.	4: 25 p.
Muut,	lit.	1: 40—2 m.
Tuuraalemat	70—100 m.	
Kanaleimat	100—140 m.	
Tuuraalemat	100—150 m.	

Pellon ja niityn tuotteita.

Katara hohelitra	8: 50 p.	
Ruokajumet	10 kg	2: 50 p.
Levetyt ohrajuomat	10 kg	3: 50 p.
Ohravyyti	5 litraa	1: 50 p.
Murot	scen	5 litraa 1: 50 p.
Höyrykeitetty kauravyyti	5 litraa	1 m. 50 p.
Valkot hernes	5 litraa	1: 50—1: 70 p.
Vihertit	scen	5 litraa 1: 50 p.
Sela	scen	5 litraa 1 m.
Isokilevät	10 kg	2: 90—3: 20 p.
Happonet	korat	10 kg 4: 50 p.
Ruoleijat	kpl.	20 p.
Venit,	leija	kpl. 40—60 p.
Vesikilja	kg.	45 p.
Tinoteliinat	10 kg	1: 20 p.
Niitytelinat	10 kg	90—90 p.
Oikieppu	50 p.	

Moren ja veden tuotteita.

Tuore loh	kg	5 m—3: 50 p.
Suolattu	kg	2: 10 p.
Tuore taimen	kg	2: 10 p.
Eyvikiloinit	scen	2: 50 p.
Suolattu silakka	10 kg	1: 70—2 m.
Tuore hauki	kg	90 p.
Mado	kg	1 m.
Kuha	kg	90 p.
Lahna	kg	1 m.
Silka	kg	1: 50 p.
Tuore silakka	kg	30 p.
Kuore	kg	40—50 p.
Muikot	kg	35 p.
Nahkialot	100 kpl.	4 m.
Lypsikala	kg	45—50 p.
Muikunmatti	kg	2: 20 p.
Mateematti	kg	1 m.
Kruvunliha	kg	3 m.

Metsäntuotteita ja riistan.

Pyyt	pari	1: 70—1: 90 p.
Metsäkanat	pari	1—1: 25 p.
Twerit	pari	2: 50 p.
Metsä	pari	4: 50 m.
Janis	kpl.	1 m—1: 25 p.

Raustatienasemalla:

Koiruhalot	metriin	syli 14—16 m.
Mäntyhälot	metriin	syli 10—12 m.
Kuusihälot	metriin	syli 10—11 m.

Raustatienorilla:

Koiruhalot	kuorma	4: 50—6 m.
Mäntyhälot	kuorma	4: 50—5: 50 m.
Saunahälot	kuorma	5—8 m.
Puhallit	hakk	7—8 m.

Hedelmä, marjoja y. m.

Osmat	5 litraa	2: 50 p.
Punikat	litra	40 p.
Karpalot	litra	20 p.

Tuotteenatuotteita.

Karvatmatot	metri	50—60 p.
Tikkumatot	metri	40—60 p.
Savut	kpl.	1: 50—2: 50 p.
Ämpirit	kpl.	90 p.—1 m.
Pesopunkat	kpl.	3—3: 50 p.
Pesopunkat	kpl.	2—3 m.
Kiehit	kpl.	60—70 p.
Rysät	pari	1: 50 p.

Torgpriser den 6—12.3. Päivälehti 15.3.1892

STADENS SOUNDTRACK

Stadens ljud påverkar oss alla. För en del människor blir det ett bakgrunds-ljud som man lägger märke till först när det upphör. Vissa stadsbor påverkas starkt av ljuden och vill inte bli av med

Panorama från tornet i Berghälls kyrka mot söder. I förgrunden Broholmsgatan. Anton Rönnerberg 1931.

SISTA TELEFONKIOSKEN

Telefonkioskernas öde beseglas av mobilerna. När Finland på 1990-talet i rask takt blir en föregångare

Sakari Kiuru 2001.

dem ens om de försöker. Sommaren 2015 dokumenterade ljudkonstnär Mikko H. Haapoja ljudlandskapet i Helsingfors längs linjen som skär igenom stadens historiska centrum, från Observatoriebacken till Berghälls

kyrka. Haapoja har sammanställt ett 16-minuters soundtrack av ljuden, där Sommarhelsingfors öppnar sig för oss via ljuden. När man lyssnar på tracket märker man hur starka minnesspår ljuden lämnar efter sig hos oss.

RING OCH LYSSNA

Från telefonautomaten kan du ringa och lyssna på vad helsingforsbor har att berätta om sin hemstad. Helsingfors stadsmuseum har suttit i en jurta och samlat in stadsbors berättelser, 2014 på Cittertorget i Gamlas och 2015 i Månsas. Jurtan kommer också framöver att turnera på olika håll i staden. Jurtaberättelserna spelas in på video och visas på museets utställningar. Det är glädjande att se hur gärna folk i Helsingfors vill dela med sig av sin berättelse framför kameran.

SKEJTARENS BLICK

Skejtare söker ständigt nya spots. Man kan tala om skejtarblicken, för en skejtare pejlar hela tiden med blicken efter möjliga skate-spots i den urbana miljön. I skejtarens ögon är i princip vilken miljö som helst intressant. Till exempel en fotbollsspelare tittar knappast på en sporadisk park som en möjlig eller lämplig plats för att spela fotboll, för en riktig fotbollsplan är alltid bättre och jämnare. En skejtare däremot kan inte låta bli att titta efter intressanta

ställen, även om de försöker. Också när skejtare ser på tv-serier eller filmer söker blicken skatespots. De kan konstatera för sig själv: ”Där utanför rättshuset i New York ser det intressant ut!” Många som redan har slutat skejta berättar att de fortfarande ser på stadsrummet med skejtarögon. En kär hobby lämnar oförglömliga spår.

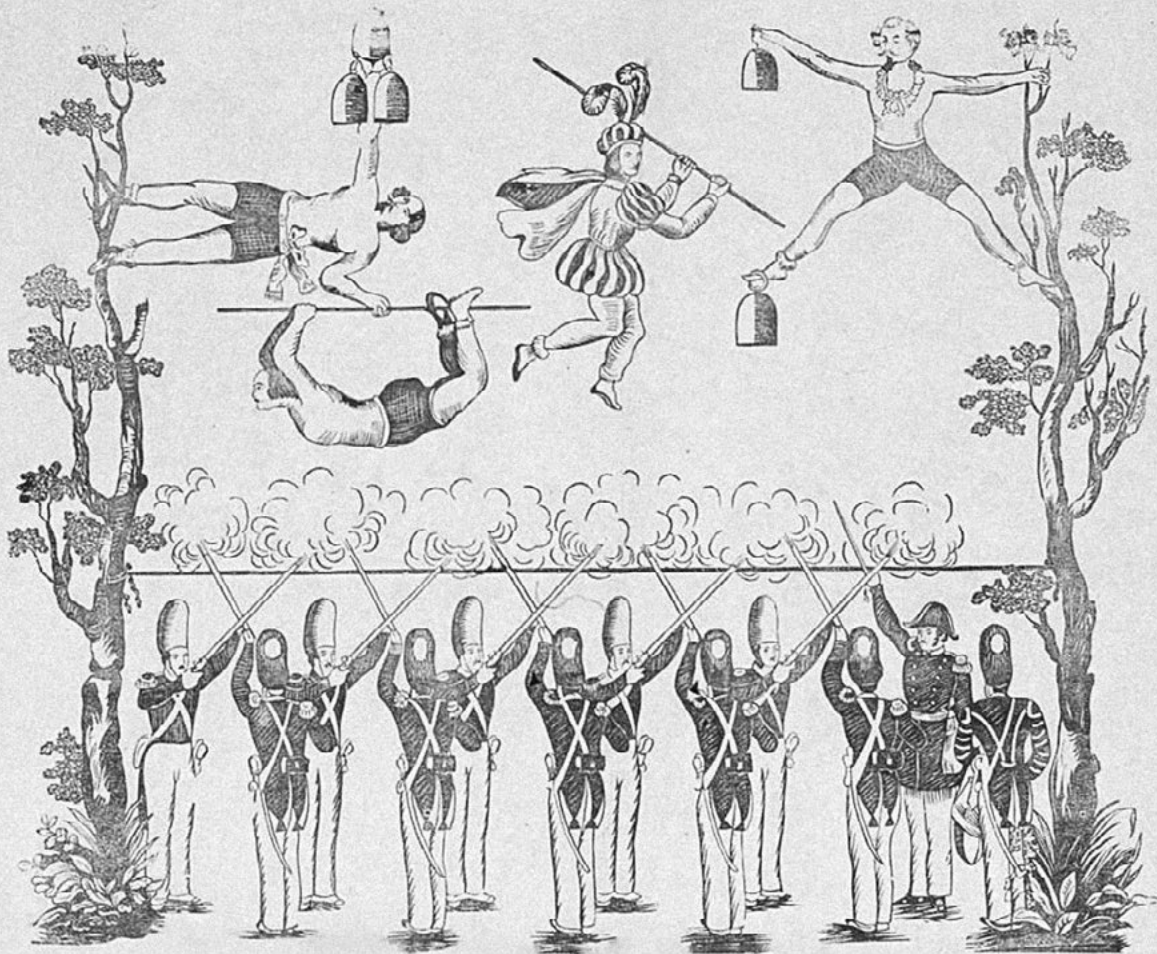
Tommi_Bsnosepick_Suvilahti. Mikko Kempas 2014.

Louie Barletta_FS_Air. Mikko Sinervo 2004.

HAI JUMP är en skateboardtidning som Pentti Järvelin är chefredaktör för och ger ut på eget förlag. Det har kommit ut tio nummer av tidningen under åren 2010–2016. Hai Jump kom till av missnöje mot befintliga skatetidningar och den erbjuder en publikationsplattform med låg tröskel för många skribenter, illustratörer, fotografer och andra aktörer inom skatekulturen. Hai Jump ser ut som sina upphovsmakare – tiotals människor – och lockar hela tiden till sig nya människor i tidningsarbetet.

VARFÖR FÖR NI OLJUD HÄR? Troligen ställs alla hobbyskejtare någon gång inför samma fråga: ”Varför är ni här och för oljud när det har byggts egna ramper åt er?” Skateparkerna är ett yngre fenomen än själva skejtandet, och skejtning är inte beroende av platser som byggs särskilt för ändamålet. Enkom skapade ytformationer följer skejtningens natur, medan skejtningen i sig kan anpassa sig till de mest olika omgivningar. Skateparkerna grundar sig på skejtningens interna praxis och historia, medan var och en i det offentliga rummet själv kan skapa nya sätt att skejta och hitta otaliga möjligheter i en omgivning som till en början ter sig vanlig och alldaglig.

VI GJORDE DENNA UTSTÄLLNING!

~ SMAKBITAR FRÅN HELSINGFORS ~

PRODUCENT Jari Harju

ARBETSGRUPPEN Jari Harju, Pirkko Madetoja,
Päivi Makkonen, Aki Pohjankyrö, Hilkka Vallisaari

UTSTÄLLNINGSPLANERARE Taina Väisänen, Takt

GRAFISK DESIGN Oona Hagman, Loft Creatives

UTSTÄLLNINGSKONSTRUKTIONER Fratelli

LJUSDESIGN Kimmo Karjunen

ADAPTIONER Matti Niinimäki, Månsteri

KARTTILLÄMPNINGAR Jyrki Vanamo, Mapdon

VIDEOINSTALLATIONER Juhana Moisander

BADKLÄDER Aija Nurminen

ÖVERSÄTTNINGAR Monika Arnö, Tomi Snellman

**TACK TILL ALLA SOM
HAR VARIT MED OCH
PLANERAT OCH BYGGT
UTSTÄLLNINGEN!**

